

Streszczenie pracy doktorskiej

Autor: Jarema Słowiak

Tytuł: Delegacja Polska w Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie w latach 1954-1973

Promotor: Prof. dr hab. Artur Patek

03.IX.2019

Polska partycypacja w wojnie wietnamskiej pozostaje tematem stosunkowo słabo eksplorowanym w polskiej historiografii. Szczególnie dotyczy to udziału w pracach Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie, w skład której wchodziły jeszcze Indie i Kanada. Choć Delegacja Polska spędziła po obu stronach 17 równoleżnika prawie dwie dekady, nie doczekała się monografii ani przed, ani po roku 1989. Pojawia się tylko jako krótki epizod w publikacjach poświęconych polskim wojskowym misjom zagranicznym.

Jednym z czynników, które wpłynęły na taki stan rzeczy, była zapewne powszechna w historiografii konfliktu wietnamskiego opinia o nikłym znaczeniu samej komisji, która nie potrafiła wymusić realizacji Układów Genewskich z 1954 roku, nie zdołała także zapobiec wznowieniu działań wojennych. Jak jednak wykazuję w niniejszej pracy, jest to pogląd uproszczony, nie uwzględniający zarówno realnych możliwości MKNiK w Wietnamie, jak i jej faktycznych wpływów.

Równocześnie rozdziela ocenę Komisji i wchodzących w jej skład delegacji. Jak wykazuję w dysertacji, w przypadku Polaków nieefektywność MKNiK często była tak naprawdę ich sukcesem. Wysłannicy PRL trafili bowiem do Wietnamu jako przedstawiciele świata komunistycznego, zaś ich nadrzędnym celem była ochrona *bratniego* Wietnamu Północnego na łonie Komisji. Zadanie to było zresztą realizowane z żelazną konsekwencją przez cały okres istnienia MKNiK. Polacy działali przy tym w trudnych warunkach w obu wietnamskich państwach – na Południu wprost oskarżano ich o bycie komunistyczną agenturą, na Północy zaś wielokrotnie spotykali się z zarzutem, że nie robią wystarczająco wiele.

Zorganizowanie, wysłanie i utrzymywanie Delegacji Polskiej w Wietnamie nie było przy tym dla Warszawy sprawą prostą. Jak podkreślam w pracy, zwłaszcza w latach 50-tych wyjątkowo ciężko było znaleźć osoby o wymaganych kwalifikacjach, zwłaszcza znajomości języka angielskiego, które równocześnie spełniały ostre kryteria lojalności wobec partii i ustroju. Trudności było zresztą znacznie więcej, poczynając od problemów zdrowotnych związanych z pobytem w tropikach i kłopoty w komunikacji z krajem, po malwersacje finansowe i wewnętrzne spory na linii cywile-wojskowi. W pracy opisuję zarówno kwestie formalno-prawne i wielką politykę wpływającą na Delegację Polską, jak i trudności dnia codziennego Polaków przebywających w wielkim oddaleniu od rodzin i ojczyzny.

Niniejsza dysertacja oprócz samej działalności w ramach MKNiK, przedstawia także pozastatutową aktywność członków Delegacji Polskiej. W latach 60-tych polscy dyplomaci podjęli kilkukrotne próby zaaranżowania tajnych rozmów amerykańsko-wietnamskich, z kolei oficerowie Wojska Polskiego prowadzili działalność wywiadowczą wymierzoną w Amerykanów.

Do pracy, mającej układ chronologiczno-problemowy, dołączone są zdjęcia oraz aneksy, zawierające m.in. treść Układów Genewskich dotyczących Wietnamu, czy też listy osób stojących na czele Delegacji Polskiej w całym okresie jej istnienia.

Jarema
Słowiak

Summary of doctoral dissertation

Author: Jarema Słowiak

Title: Polish Delegation in the International Commission for Supervision and Control in Vietnam in the years 1954-1973

Advisor: Professor dr hab. Artur Patek

03.IX.2019

Polish involvement in the Vietnam War remains a relatively poorly explored topic in Polish historiography. This applies particularly to the participation in the work of the International Commission for Supervision and Control in Vietnam, which also included India and Canada. Although the Polish Delegation spent almost two decades on both sides of the 17th parallel, there was no dedicated monograph written either before or after year 1989. Polish participation in the ICSC appears only as a short note in publications devoted to Polish peace missions abroad.

One of the factors that contributed to this state of affairs is probably the widespread opinion recurring in the historiography of the Vietnam War about the insignificant importance of the commission itself, which could not enforce the implementation of the Geneva Agreements of 1954, and also failed to prevent the resumption of hostilities. However, as I show in my work, this is an oversimplified view, not taking into account both the real possibilities of the ICSC in Vietnam and its actual influence.

At the same time, I separate the assessment of the Commission itself and that of national delegations. As I show in my dissertation, in the case of Poles, ICSC inefficiency was actually their achievement. Envoys of the Polish People's Republic came to Vietnam as representatives of the communist world, and their overarching goal was to protect the *brotherly* North Vietnam within the Commission. Moreover, this task was carried out by the Poles with the iron consistency throughout the entire period of ICSC's existence. At the same time, Poles operated in difficult conditions in both Vietnamese states - in the South they were openly accused of being communist agents, while in the North they were repeatedly charged of not doing enough.

Organizing, sending and maintaining the Polish Delegation in Vietnam was no easy task for Warsaw. The difficulties were quite numerous, ranging from health problems related to the tropics and problems in communication with the home-country, to financial embezzlement and fierce internal disputes between civilian and military personnel. As I emphasize in my work, especially in the 1950s, it was extremely difficult to find people with the required skills, especially knowledge of English, who simultaneously met the strict criteria of loyalty to the party and the communist system. In my work I describe how formal and legal issues and great politics affected the Polish Delegation, as well as depict everyday difficulties of Poles staying for many months far away from their families and homeland.

This dissertation, in addition to the work done in ICSC, also presents the non-statutory activities of the members of the Polish Delegation. In the 1960s, Polish diplomats made several attempts to arrange top-secret US-Vietnamese talks, while Polish Army officers conducted intelligence activities aimed at the Americans.

The work, composed in a chronological order, is accompanied with photos and annexes, containing for example the text of the Geneva Agreements concerning Vietnam, and a list of people who headed the Polish Delegation throughout its existence.

Jarema Słowiak